

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

**АГЕНЦИЈА
ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА

ПРОГРАМАТА

**ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО, КОНКУРЕНТНОСТА И
ИНОВАТИВНОСТА НА
МАЛИТЕ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА
ВО 2015 ГОДИНА**

**За 2015 година
(јануари – декември 2015)**

Скопје, јануари 2016

ИДЕНТИФИКАЦИСКА КАРТА

Назив:	Агенција за поддршка на претприемништвото на Република Македонија - АППРМ
Адреса:	Кеј Димитар Влахов 4, Скопје
Основач:	Влада на Република Македонија
Ресорно министерство:	Министерство за економија
Директор:	Мустафа Мандал
Управен одбор:	Ванчо Гроздановски – претседател Александар Ивчевски – член Елена Патровска - член Гоце Цветковски - член Имерали Бафтијари - член
Партнери на АППРМ:	Министерство за економија Министерство за труд и социјална политика Министерство за образование и наука Министерство за финансии Стопанска комора на Република Македонија Сојуз на стопански комори Стопанска комора на северо-западна Македонија Државниот завод за статистика Централен Регистар на Република Македонија Агенција за вработување на Република Македонија Национален совет за претприемништво и конкурентност Регионални фондации за развој на МСП во Скопје, Куманово, Велес, Струмица и Битола ЕСА Агенции во Тетово, Гостивар и Охрид Инкубатори за поддршка на малото стопанство Други претприемачки центри (Евро Центар - Свети Николе, Ромскиот Деловен Информативен Центар од Скопје, Стопанска - Комора на Северо-Западна Македонија, Занаетчиска Комора на град Скопје, Занаетчиска комора на Македонија, Стопанска Комора на Македонија, МИР - Фондација за менџмент и индустриско истражување) SPARK - Холандија SINTEF – Норвешка JICA - Јапонија Конзорциум - Европски информативен и иновативен центар Македонија - Европска Комисија (EICM)

Кратенки

АППРМ	Агенција за поддршка на претприемништвото на Р. М.
МЕ	Министерство за економија
МТСП	Министерство за труд и социјална политика
УНДП	Програма за развој на Обединетите Нации
ОДП	Организации за Деловна Поддешка
ЕЕН	Европска мрежа на претпријатија
МИС	Менаџмент информативен систем
ПСВ	Помош за самовработување
ИПА	Претпристапни фондови
АВРМ	Агенција за вработување на Република Македонија
JICA	Јапонска агенција за меѓународна соработка
МИР	Фондација за менаџмент и индустриско производство
SINTEF	Истражувачка организација од Скандинавија – Норвешка
ВСС	Ваучерски систем на советување
РЦ	Регионален центар
ЕСА	Агенција за помош на претпријатијата
ТАСМЕ	Проект за техничка помош за развој на МСП
МСП	Мали и средни претпријатија
НАССР	Систем за производство на безбедна храна
ГТЗ	Германско друштво за техничка соработка
ПРЕДА	Регионална развојна агенција на Пелагонија ПРЕДА
БП	Бизнис план
ХРДФ	Фонд за развој на човечки ресурси
МАСИТ	Македонска асоцијација за информатичка технологија
СЕП	Секретаријат за европски прашања
МБПР	Македонска Банка за поддршка на Развојот
МРФП	Македонска Развојна Фондација за Претприемништво
YES Inkubator	Инкубатор за млади претприемачи
СКСЗМ	Стопанска комора на северо западна Македонија
АСИРМ	Агенција за странски инвестиции на РМ
ССКМ	Сојуз на Стопански комори на Македонија
ЕБА	Европска бизнис асоцијација
ЦЕЕД	Центар за развој на претприемачи и менаџери
БСЦ	Центар за развој на бизниси
АМПТ	Активни мерки на пазарот на трудот
ОПВ	Оперативен план за вработување
РП	Рамковна програма
ЦИРКО	Центар за истражување, развој и континуирано образование

МИСИЈА

Развој на претприемништвото и малото стопанство во Република Македонија преку реализација на приоритетни проекти кои ги отсликуваат:

- ✓ Вистинските подрачја на интервенција согласно искажаните реални потреби на малото стопанство, и
- ✓ Владината Програма за развој на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средни претпријатија.

ПРОГРАМСКИ АКТИВНОСТИ

- Деловно поврзување во земјата и странство,
- Прибирање, обработка и доставување на информации релевантни за МСП секторот,
- Воспоставување и одржување на база на податоци и електронска поврзаност помеѓу регионалните центри за поддршка на претприемништвото,
- Реализација на програми од областа на едукацијата, тренингот, обуките и консултантски услуги за МСП секторот,
- Организирање трибини, конференции и бизнис форуми,
- Спроведување програми за соработка со земјите од регионот и пошироко,
- Спроведување останати домашни развојни проекти,
- Финансиска поддршка на МСП преку субвенционирано советување (ваучери),
- Кофинансирање развојни проекти во соработка со домашни и странски инвеститори и донатори.

С О Д Р Ж И Н А

1. Активности и проекти според програма на АППРМ (подпрограма 40).....	6
1.1 Ваучерски систем на советување	6
1.2 Инфо пулт проект во соработка со регионалните центри.....	11
1.3 Претприемачко образование	14
1.4 Организирање на обуки за подготовка на бизнис план.....	14
1.5 Организирање на обуки за наставници/професори кои го предаваат предметот претприемништво и бизнис.....	17
1.6 Организирање на обука за студенти за подготовка на апликации за конкурирање за работа	17
1.7 Кофинансирање на Европска недела на МСП.....	18
1.8 Организирање на менторство помеѓу искусни претприемачи и стартап фирми.....	19
1.9 Организирање на обуки за локални консултанти	20
1.10 Организирање на обуки за зголемување на конкурентноста на МСП	21
1.11 Подготовка на годишен извештај – Обсерваторија за МСП	21
1.12 Кофинасирање на донаторски проекти	22
1.13 Поддршка на женско претприемништво	23

ВОВЕД

Во согласност со член 19 од Законот за основање на Агенција за поддршка на претприемништво на Република Македонија (Сл.весник бр. 60/03, 161/09, 171/10, 41/14), Агенцијата е должна за своето работење и користење на средства да поднесува извештаи до Министерството за економија најмалку два пати годишно и Годишен Извештај до Владата на Република Македонија до 31 јануари за претходната година.

Во извештајот кој го опфаќа периодот јануари - декември 2015 година, Агенцијата за поддршка на претприемништвото, врз основа на оперативниот и финансовиот план за 2015 година, ги реализираше во континуитет предвидените оперативни активности за овој период кои произлегуваат од Програма за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2015 година, односно активностите и проектите кои се реализираат преку АППРМ (подпрограма 40).

Врз основа на член 36, став 3 од Законот за Владата на Република Македонија (Службен весник на Република Македонија бр. 59/00, 12/03, 55/05, 37/06, 115/07, 19/08, 82/08, 10/10, 51/11 и 15/13) Владата на Република Македонија, на седница одржана 23 декември, 2014 година ја донесе Програмата за поддршка на претприемништвото, конкурентноста и иновативноста на малите и средните претпријатија во 2015 година, (објавена во Службен весник на РМ бр. 198 од 29.12.2014 година).

1. Активности и проекти според програма на АППРМ (подпрограма 40)

1.1 Ваучерски систем на советување

Програмата за ваучерско (субвенционирано) советување нуди поддршка на потенцијалните претприемачи и на постојни претпријатија кои сакаат да реализираат некоја бизнис идеја. Ваучерскиот систем на советување го поддржува обезбедувањето услуги на советување и развој на деловна активност во форма на плативи ваучери. Ваучерите им дозволуваат на корисниците да изберат овластени советници според мониторингот и методологијата одобрена од АППРМ.

Помошта за самовработување се обезбедува бесплатно на невработените, додека поддршката за МСП е во вид на соодветен грант, односно 50% учество на клиентот и 50% субвенција. Во извештајниот период беа реализирани следниве активности:

- Извештај за реализацијата на оваа програмска активност во 2014 година,
- Измени и дополнување на web за консултанти,
- Избор на организации за деловна поддршка во месец февруари кои, врз основа на договори, беа вклучени за реализација на програмската активност „Ваучерскиот систем на советување”, во 2015 година при што се реализираше:
 - подготовка и објавување на јавен повик во јавните гласила,
 - подготовка на придружна документација кон јавниот повик,

- подготовка на методологија за оценување на апликациите кон јавниот повик,
- оценка и предлог на Комисијата за избор доставен до директорот на АППРМ за избор на 7 ОДП, од вкупно 8 пријавени на Јавниот повик,
- припрема и потпишување на договори со 7 избрани ОДП,
- почеток на имплементација на Програмата од март 2015 година.

Резултати во ВСС за овој извештаен период (март - 30 декември 2015 година) се следни:

- Вкупно издадени - 46¹, односно реализирани 42 ваучери за 28 клиенти на вкупен износ од 691.998,00 денари.
- За потенцијални претприемачи издадени се 20 ваучери за 13 клиенти на вкупен износ од 177.498,00 денари
- За постојни претпријатија издадени се 22 ваучери за 15 клиенти во вкупен износ од 514.500,00 денари.

За административна надокнада на ОДП кои ја и имплементираат ваучерската програма на регионално ниво планирани се околу 18% од вкупниот износ на субвенцијата или околу 127.000,00 денари. Надокнадата на ОДП е регулирана со посебни нормативи кои се дел од Прирачникот на процедури и Договорите за реализација на програмата кои се склучуваат со секоја ОДП поединечно.

Резултатите во извештајниот период во однос на вклучени клиенти и издадени ваучери се добри со оглед дека во поголем дел од овој извештаен период сите изведувачи на програмата за Ваучерско советување беа ангажирани во реализација на Програмата на Владата на РМ за Самовработување², при што исто така се издаваа ваучери за невработени лица.

Резултати за вој период се како следи:

ОДП	КЛИЕНТИ			ВАУЧЕРИ		
	Потенцијални претприемачи	МСП	Вкупно клиенти	Потенцијални претприемачи	МСП	Вкупно ваучери
ЕСА Тетово	0	3	3	0	3	3
РЦ Куманово	2	0	2	4	0	4
РЦ Скопје	7	5	12	11	9	20
РЦ Битола	1	3	4	1	3	4
ЕСА Охрид	0	0	0	0	0	0
РЦ Велес	0	1	1	0	1	1
РЦ Струмица	3	3	6	4	6	10
	13	15	28	20	22	42

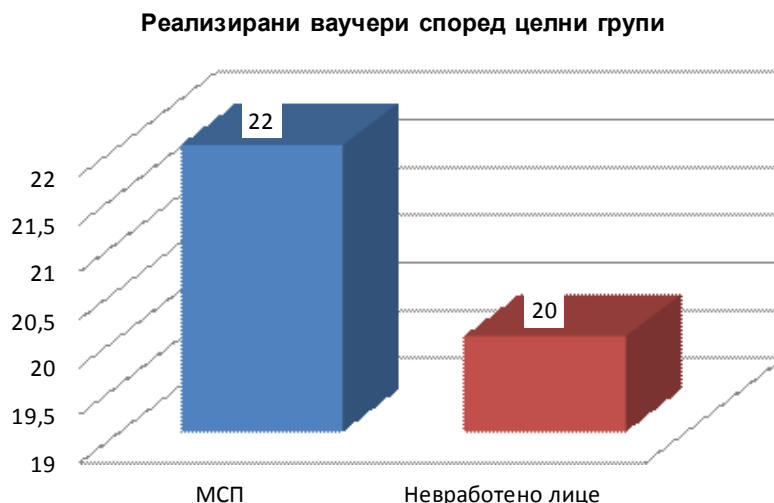
¹ Четири ваучери се отповикани поради откажување на кандидатите

² Во програмата САМОВРАБОТУВАЊЕ, односно Промовирање на одржливи вработувања издадени се 1050 ваучери за невработени лица

Статусот, односно состојбата со издедените ваучери за време на извештајниот период е следен:

Вкупниот досегашен број на издадени ваучери и односот според целните групи и вкупниот износ може да се од следните графикони:

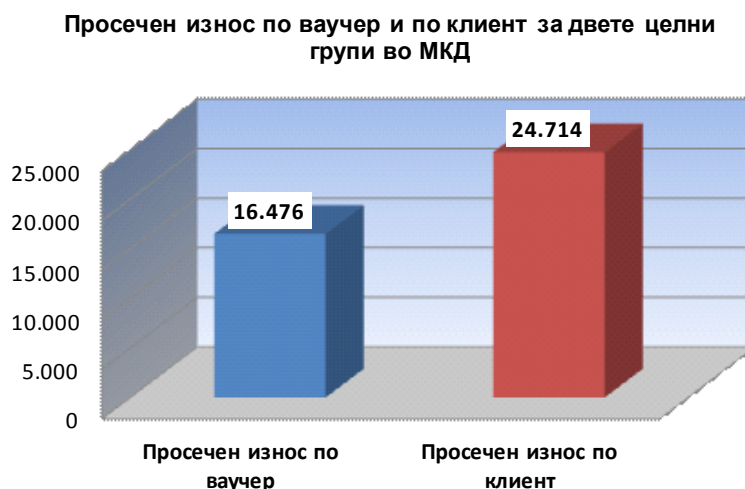

Резултатите покажуваат дека за разлика од минатата година учеството на невработените како целна група во Ваучерската програма е малку зголемено и за време на извештајниот период издадени се тринаесет ваучери за невработени лица за разлика од минатата година кога беа издадени 8 ваучери.

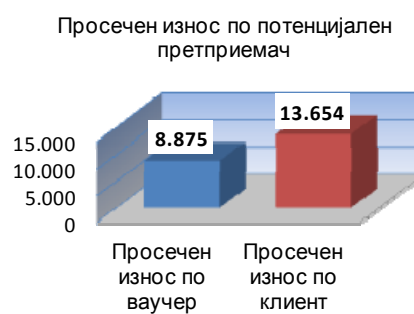
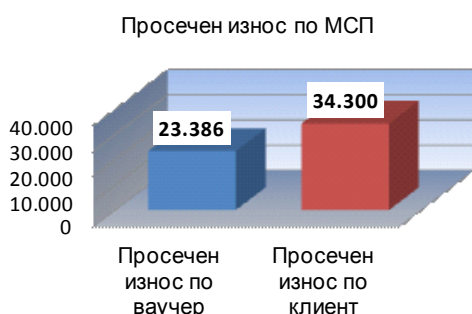
Кога ќе се земе во предвид вкупниот број на ваучери и вкупниот број на клиенти вклучени во Програмата на ВСС, се забележува дека за секој клиент во просек се издаваат 1,5 ваучери за еден клиент, односно за секое невработено лице издадени се по 1,53 ваучера. За 15 МСП издадени се 22 ваучери, или во просек по 1,46 ваучери по клиент.

Имајќи го во предвид вкупниот износ за реализирани ваучери од 691.998,00 денари и вкупниот број на часови на советување од 1050 часа од кои 858 специјалистички и 192 генералистички доаѓаат до просечна цена на советнички час од околу 660,00 денари одговара на условите и пазарот на консултантски услуги во Република Македонија.

Просечниот износ сметан по ваучери и по клиенти може да се види од следниот графикон:

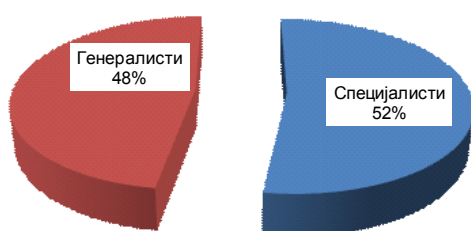
Состојбата одделно за секоја целна група, односно МСП и потенцијални претприемачи (невработени лица) е следна:

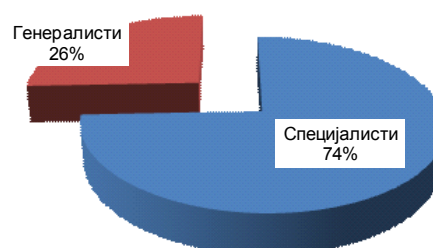
Може да се забележи дека со оглед на посложениот процес на советување кај малите и средните претпријатија износот на субвенцијата е за два ипол пати поголем од износот кај невработените лица и изнесува околу 380 ЕВРА по ваучер, односно 560 ЕВРА по клиент, што заедно со учеството на малите и средните претпријатија може да се каже дека советодавната интервенцијата е на износ од околу 1.120 ЕВРА по клиент.

Во однос на користењето на советодавните услуги (специјалистички или генералистички) од страна на клиентите состојбата е следна:

Реализирани ваучери според вид на советници

Ангажирани средства за ваучери според вид на советување

Од горенаведените графикони забелелжливо е дека и покрај тоа што бројот на реализирани советувања од страна на советници генералисти е само за 4% помал, односно реализирани ваучери се 20 или 48%, наспроти 22 ваучери или 52% ваучери реализирани од страна на советници специјалисти, во случај кога се набљудуваат средствата кои се ангажирани за советниците односот се менува на 26% реализирани ваучери од страна на советници генералисти и 74% од специјалисти.

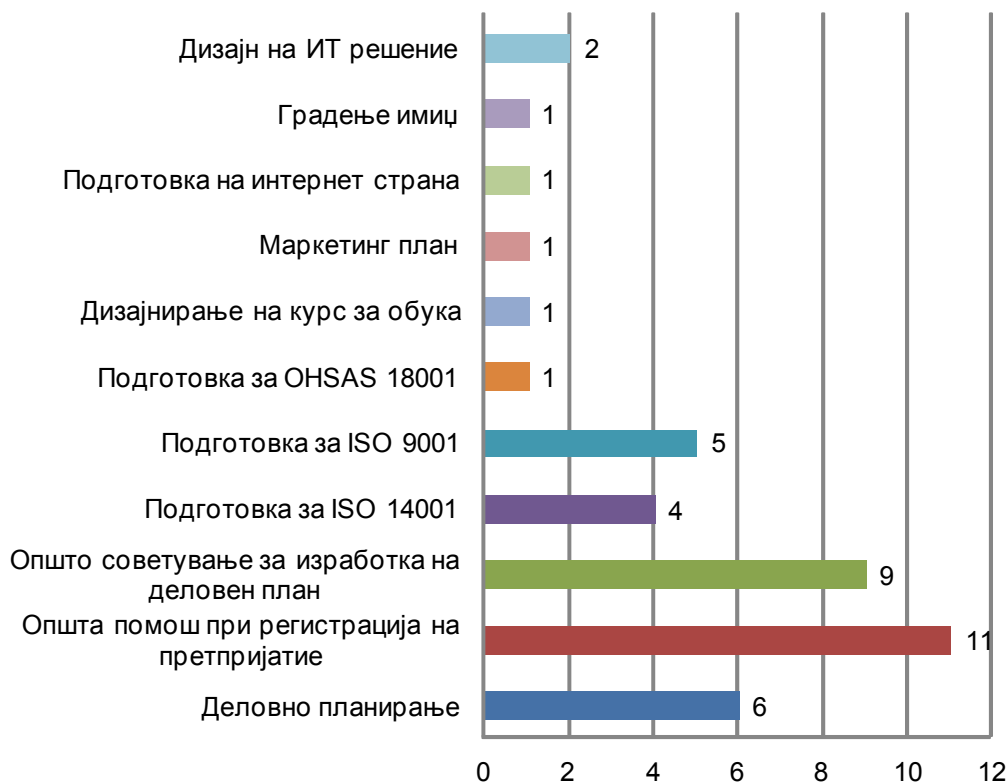
Ова се должи на фактот специјалистичките услуги се по обемени, а со тоа и бараат ангажирање на поголеми финансиски средства за разлика од услугите од страна на советници-генералисти.

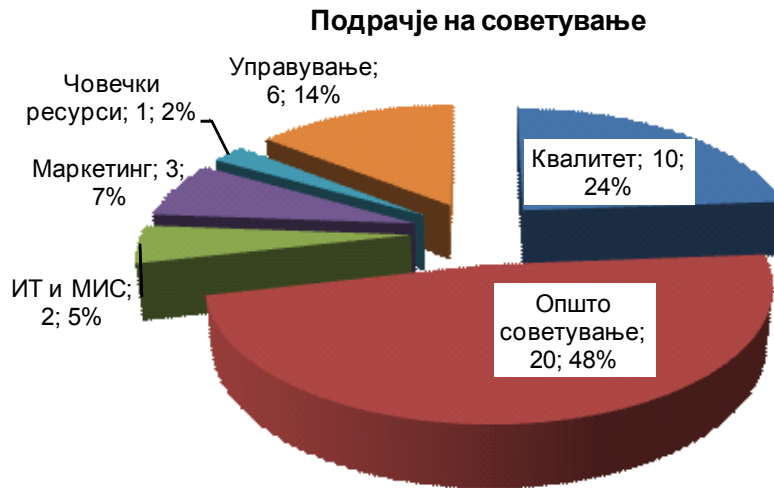
За 22 ваучери реализирани од страна на специјалисти резервирани се 514.500,00 денари, а за 20 ваучери реализирани од страна на генералисти резервирани и платени се 177.498,00 денари, односно просечен ваучер за ангажирани специјалисти изнесувал 23.386,00 денари, а за генералисти 8.875,00 ден.

Од горенаведените графикони забележливо е дека учеството на специјалистите според бројот на клиенти е поголемо во однос на генералистите, а ако се набљудува според ангажираните средства овој процент значително се зголемува кај специјалистичките во однос на издадените ваучери за генералистички советувања. Ова се должи на фактот дека МСП најчесто користат специјалистички услуги.

Во следните графикони дадени се видот на побараните и добиени советодавни услуги според подрачја на советување и вид на советување:

Вкупно советувања во ВСС

Веднаш се забележува дека и понатаму најбарана услуга е помош во изработка на деловен план и помош околу регистрација на фирмите, додека другите услуги сеуште не се доволно застапени, што наложува да се вложат уште поголеми напори во промоција на програмата во целост и многу повеќе средства од досегашните.

Како и минатата година позитивно е зголеменото барање од страна на МСП за воведување на системи за квалитет, пред се ISO стандардите, односно ИСО 9001, ИСО 14001 и ОХСАС 18001 е исто така барана и користена од страна на МСП.

Треба да се напомене дека со оглед на скромната сума за субвенција која се одобрува за Програмата на ВСС и малата промоција, квалитетот на реализираните проекти е на завидно ниво кое секако со ангажирање на поголем број консултанти постојано ќе се подобрува и подигнува.

Во овој извештаен период, од вкупните одобрени средства за оваа програмска активност во износ од 900.000,00 ден. реализирани се сите средства од кои платени се субвенции во висина од 691.998,00 денари, административна надокнада за изведувачите во висина од 129.317,00 денари, промотивни и други активности во висина од 78.685,00 денари или вкупно 900.000,00.

1.2 Инфо пулт проект во соработка со регионалните центри

Целта на проектот „ИНФО ПУЛТ“ е поврзување на институциите на системот како носители на економската политика и стратегија со малите и средни претприемништва, односно како носители на економскиот развој.

Претприемачите и потенцијалните основачи на нов бизнис од страна на Организациите за деловна поддршка можат да добијат најразлични информативни услуги и конкретни информации за малото стопанство како:

- Информирање за можните форми и институции за обука на претприемачи;
- Информации од областа на деловната помош и финансирање,

- Информации за потенцијалната консултантска помош за решавањето на конкретните проблеми во работењето;
- Информации за можностите за инвестирање во регионот, извозните можности, бизнис контакти и други информации и совети;
- Информации за можностите за учество и аплицирање во домашни, странски и меѓугранични проекти;
- Информации, обуки и совети за лицата опфатени со Програмата на Владата на РМ за поддршка на самовработувањето во текот на првата година од работењето на фирмата;
- Информации за извори на финансирање;
- Информации за саеми, трговски мисии и бизнис форуми во земјата и странство;
- Други деловни информации и интернет истражувања.

Во текот на извештајниот период беше реализиран избор на организации за деловна поддршка кои започнаа со реализација на програмската активност „ИНФО ПУЛТ“ за 2015 година, при што се реализираше:

- подготовка и објавување на јавен повик во јавните гласила,
- подготовка на придружна документација кон јавниот повик,
- подготовка на методологија за оценување на апликациите кон јавниот повик,
- оценка и предлог на Комисијата за избор доставен до директорот на АППРМ за избор на 8 ОДП,
- припрема и потпишувањена договори со 8 избрани ОДП,
- почеток на имплементација на Програмата од март 2015 година.

Р.бр.	Центар	Град	Број на клиенти
1	Стопанска Комора на Македонија	Скопје	64
2	ЕСА Охрид	Охрид	64
3	ЕСА Тетово	Тетово	64
4	Р.Ц. Битола	Битола	64
5	Р.Ц. Куманово	Куманово	64
6	Р.Ц. Скопје	Скопје	64
7	Р.Ц. Струмица	Струмица	64
8	Р.Ц. Велес	Велес	64
ВКУПНО:			512

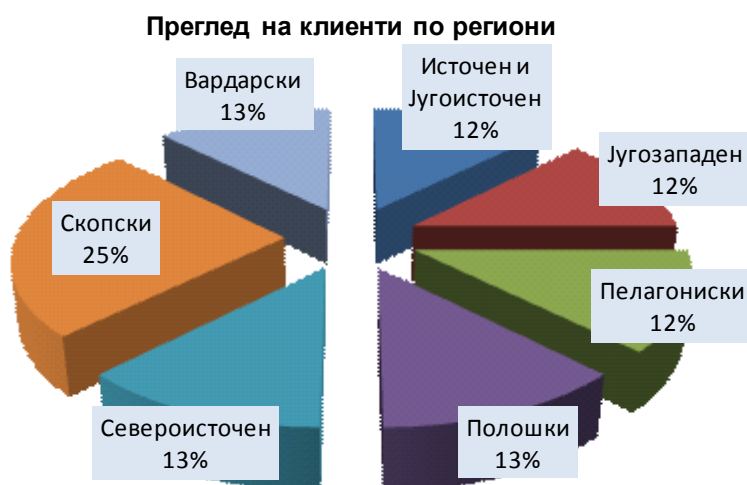
Како што може да се забележи заклучно со октомври 2015 година вкупно биле вклучени 512 клиенти во 8 Инфо центри. Бројот на информативно советодавни

услуги дадени на клиентите се движи според планираното и регионите се подеднакво застапени, освен во Скопје каде делуваат 2 Инфо центра и бројот на клиенти кои побарале некоја информација достигнува 128 клиента.

Во делот на побараните информации од клиентите состојбата е следна:

Вид на побарана информација	
БЦД профили	6
Бизнис поврзување	56
Друго	45
Форми и институции за обука	25
Интернет истражување	8
Извори на финансирање	79
Можности за инвестирање во регионот	4
Препорака за кредит	3
Промоција на претприемништвото	103
Саеми, трговски мисии и форуми	38
Технички стандарди совети	20
Тековни проекти	36
Ваучерско советување	33
Вкупно	456

Регионално гледано состојбата со клиентите во Инфо Пулт проектот во текот на 2015 година може да се види од следниот графички приказ:

Во овој извештаен период, од вкупните одобрени средства за оваа програмска активност во износ од 300.000,00 исплатени се сите средства.

1.3 Претприемачко образование

Националниот центар за развој на иновации и претприемачко учење во периодот од 25ти мај 2015 година до 10ти јуни 2015 година организираше 5 еднодневни работилници за промоција на претприемништвото и подигање на свеста за претприемништвото кај младите луѓе. На овие работилници учествуваа повеќе од 150 млади луѓе, ученици и студенти. Модератор беше проф. д-р. Валентина Гечевска, предавачи на работилниците беа асс. м-р Бојан Р. Јовановски, асс. м-р Трајче Велковски. Главни теми на дискусија на овие работилници се дискутираше за опцијата самовработување како кариерен избор, како и за актуелните можности за самовработување во Република Македонија. Во рамките на работилниците присуствуваа успешни претприемачи кои своите искуства за почетокот и развојот на бизнисот, како и животните предизвици како претприемач ги споделија со присутните. Овој дел од работилниците привлече најголемо внимание кај присутните кои имаа голем број на прашања до гостите: Сашо Петров – менаџер за координација на недвижен имот, Александар Попов - сопственик на „Глобал Медија“, Виктор Павловски – сопственик на „ИКИ Филм продукција“ и Ивана Колева – сопственик на „С□ за роденден“.

Овие работилници беа организирани во соработка со студентските здруженија активни на кампусот за општествено-хуманистички и кампусот за технички науки при универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, студентската организација ЕСТИЕМ локална група Скопје, студентскиот парламент, студентската организација БЕСТ и студентската организација АИЕСЕК.

1.4 Организирање на обуки за подготовка на бизнис план

Поттикнувањето на претприемништвото и малите и средните претпријатија, во принцип, резултира во подобрувањето на економијата како целина, влијание врз намалувањето на невработеноста и претставува важен креатор на општествениот производ. Заради тоа, Владата на Република Македонија, во континуитет работи во насока на поддршка на креирањето на нови и проширување на постојните мерки кои придонесуваат за започнување на бизнис и за зголемување на бројот на нови и иновативни претпријатија.

Една од тие мерки е и Проектот - Организирање на натпревар за започнување на бизнис, во чија реализација беа вклучени Министерството за економија, Кабинетот на заменикот на претседателот на Владата на Република Македонија задолжен за економски прашања и за координација со економските ресори, Министерството за образование и наука, Универзитетот „Свети Кирил и Методиј“, Државниот Универзитет во Тетово, Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Република Македонија, Бирото за развој на образованието и Бизнис старт-ап центарот при Машинскиот факултет.

На 22.05.2015 година беше објавен јавен повик за избор на најдобри бизнис планови за започнување на бизнис под мотото „**Биди перспективен започни свој бизнис**“.

Целта на овој проект е преку промоција на претприемачкиот дух да се поттикнат младите да ја земат судбината во свои раце и да започнат сопствен бизнис. Во рамките на проектот, претприемачите со најдобри бизнис идеи имаа можност да присуствуваат на бесплатните 10 дневни обуки за подготовка на бизнис план. Покрај

овие учесници во координација со Агенцијата за поддршка на претприемништвото на Р.М. и Секторот за претприемништво и конкурентност на МСП при Министерството за економија на Р.М., беа поканети и дополнителни потенцијални млади претприемачи.

Право на учество имаа студенти и млади претприемачи на возраст од 18 до 30 години. Секој учесник на натпреварот за најдобри бизнис планови и за започнување на бизнис имаше право да аплицира само со еден бизнис план. Со еден бизнис план може да учествуваат најмногу 4 лица. Услов за учество е Бизнис плановите да бидат изготвени согласно Упатството за пишување на бизнис план. Најдобрите 10 бизнис планови беа презентирани пред Комисијата за изготвување на Јавен повик и за евалуација и избор на најдобар бизнис план. На најдобрите бизнис планови им беа доделени плакети, ваучери и парични награди. Услов за добивање на паричната награда е формирање на претпријатие на чие што име и сметка беа префрлени средствата. Право на аплицирање со изработен бизнис план имаа сите кои сакаа да учествуваат на натпреварот, без разлика дали учествувале на обуките.

Обуките беа спроведени во периодот од 21 мај до 11 јуни 2015 година во просториите на Машинскиот факултет при УКИМ во Скопје, опфаќајќи ги следните еднодневни модули:

	Тема	Датум
1	Подготовка на бизнис план	21.5.2015
2	Развој на производ/услуга	26.5.2015
3	Маркетинг и анализа	27.5.2015
4	Бизнис и менаџмент вештини	28.5.2015
5	Франшиза	02.06.2015
6	Финансирање и финансиско планирање	05.06.2015
7	Сметководствени прашања	06.06.2015
8	Правни прашања	08.06.2015
9	Стратегија, организација и планирање на ресурсите	09.06.2015
10	Управување со времето	11.06.2015

На денот на затворањето на циклусот обуки, учесниците се стекнаа со сертификат за посетување на обуките за подготовка на бизнис план, а најредовната слушателка на обуката од организаторот доби бесплатен примерок од книгата „Како до сопствен бизнис – II издание“.

По завршувањето на обуките учесниците, покрај тоа што се стекнаа со сертификат за посетување на обуките за подготовка на бизнис план, тие се оспособија да ја разберат потребата од бизнис план, да ја разберат структурата на бизнис планот за својата бизнис идеја и да можат да ги идентификуваат и критички оценат важните аспекти за нивниот бизнис.

После преточувањето на идеите во конкретни бизнис планови студентите и младите претприемачи конкурираа со нивните бизнис планови кои беа предмет на евалуација од страна на комисијата за евалуација. Критериуми за селекција на бизнис идеи беа следните :

- Иновативни 40%
- Профитабилни 30%
- Изводливост 30%

Резултатот од оценувањето на Комисијата за евалуација и избор на најдобар бизнис план согласно следните критериуми:

Критериум	Вредност %
Изглед на насловна страна	2
Резиме	5
Опис на производите и/или услугите	10
Анализа на пазарот и индустријата (по модел на Мајкл Портер)	13
SWOT анализа	8
Опис на системите на маркетинг и дистрибуција	8
Опис на производниот/услужниот процес	10
Менаџмент на човечки ресурси	5
Организација на фирмата (сектори, структура,...)	3
Финансиски план	13
Изводливост на бизнисот	13
Иновативност на бизнисот	10

Беа избрани 10 најдобри бизнис планови кои влегоа во финале, односно беа презентирани од страна на самите апликанти избраните бизнис планови пред Комисијата која имаше можности да поставува и прашања. Комисијата повторно ги оцени презентациите на избраните бизнис планови и согласно остварените бодови беа избрани најдобрите пет бизнис планови.

Целиот проектен циклус заврши со прогласување на победниците на свечена церемонија.

Притоа победниците ги добија следните награди:

- Прво место 330.000 денари
- Второ место 230.000 денари
- Трето место 130.000 денари
- Четврто место 100.000 денари
- Петто место 60.000 денари

Од страна на директорот на АППРМ победниците добија Потврда за користење на ваучер за советодавни услуги, односно општа помош при регистрација на претпријатие.

Искуството покажа дека настаните од овој вид несомнено генерираат многу проектни предлози кои имаат потенцијал за развивање во бизниси. Сите млади луѓе кои земаа учество во обуката и подготовката на бизнис план, без разлика на успехот кој го постигнаа, веќе имаат многу предности во однос на нивните соработници, колеги, соученици.

1.5 Организирање на обуки за наставници/професори кои го предаваат предметот претприемништво и бизнис

На 6 јуни 2015 година, Националниот центар за развој на иновации и претприемачко учење организираше еднодневна обука за наставници и професори кои го предаваат предметот „иновации“ во деветто одделение во основните, предметот „иновации и претприемништво“ во прва, втора и трета година, предметот „бизнис и претприемништво“ во 4 година средните училишта, како и за наставниот и соработничкиот кадар на државните факултети. На оваа еднодневна обука присуствуваа околу 190 учесници. Обуката беше одржана во просториите на Машинскиот факултет во Скопје.

Темата на обуката беше: „Претприемачко образование – современи трендови“. Модератор беше универзитетскиот професор по претприемништво и мал бизнис д-р Радмил Поленаковиќ, а предавачи беа еминентните професори по претприемништво проф. д-р Анди Пеналуна и д-р Кетрин Пеналуна од универзитетот во Велс, професорот д-р Колин Џонс од универзитетот од Тасманија, Австралија и Елин Мек Калум од Генералниот директорат за претпријатија при Европската комисија.

Покрај пренесувањето на искуството за учење претприемништво од Обединетото кралство и Австралија, предавачите пред присутните го претставија новиот концепт за предавање претприемништво и иновации во основно и средно образование во Република Македонија. Предавањата изобилуваа со голем број на вежби со кој се посочија можностите за развој на иновативноста и претприемачкиот дух кај учениците.

Евалуацијата на учесниците покажа дека оваа обука е значајна за квалитетот на нивната понатамошна работа, како од аспект на стекнатите знаења, така и од аспект на научените нови методи и размената на искуства со колегите.

1.6 Организирање на обука за студенти за подготовка на апликации за конкурирање за работа

Националниот центар за развој на иновации и претприемачко учење во периодот од 25ти април 2015 година до 26ти мај 2015 година, во соработка со студентските организации и на технички факултети на УКИМ, во просториите на Машинскиот факултет во Скопје беа одржани 5 еднодневни обуки на тема “Обука за студенти за подготовка на апликации за конкурирање за работа.”

Овие обуки беа посетени од околу 150 студенти на кои им беше презентирани кои се потребните документи при аплицирање на работа како што се (мотивациско писмо и резиме), но и им беа претставени и алатки за планирање на процесот на барање на работа. Главната цел на обуката е подигнување на свеста на младите луѓе за кариерно планирање и правилен кариерен развој, што покрај нудењето на моност за повисоки кариерни дострели, значително ја зголемува нивната способност за прилагодување во реални ситуации. Ова придонесува до побрза апсорпција на студентите од страна на пазарот на трудот, што всушност намалува еден од најголемите проблеми посочени од страна на бизнис секторот, а особено на малите бизниси кои не можат да си дозволат дополнителна едукација на кадарот.

Во текот на обуките студентите преку практични примери научија како се подготвува мотивациско писмо, како се подготвува резиме, исто така беа прикажани видовите на урнеци кои постојат како и што информации треба да содржат истите. На присутните им беше врачен примерок од прирачникот „Како се бара работа“ во издание на „Националниот центар за развој на иновации и претприемничко учење“ и им беше понудена индивидуална поддршка за специфични апликации за работа.

1.7 Кофинансирање на Европска недела на МСП

Европскиот ден на претприемачот (ЕДП) е главен настан за претприемништвото кој се одржува во земјата на кој се собираат претприемачите и сите заинтересирани институции, односно организации кои работат во насока на развојот на претприемништвото, размена на знаењата, воспоставување контакти, препознавање и поттикнување на претприемачкиот дух.

Главната цел на настанот претставува промовирање на претприемништвото на локално и меѓународно ниво, како и придонес во поттикнување на претприемништвото во Европа.

Главна задача на ЕДП е да ја промовира свеста за претприемништвото на Европско ниво. Оваа цел е базирана на четири столба:

- ЕДП е структурна иницијатива која што ќе биде основана како цврст идентитет за различни настани низ цела Европа, секоја година.
- Развојот на ЕДП е базиран на искуството и идеите на креаторите на политики во различни градови низ Европа и структурирана синтеза на овие идеи е основата за функционирањето на ЕДП
- ЕДП ги поддржува приоритетите на Европските политики преку добрите практики, настани и мрежи за соработка, со цел ЕДП да прерасне во механизам за учење на градовите и економските зони и алатка за промоција на претприемништвото.
- ЕДП ги поддржува градовите да ги инкорпорираат своите настани кон реализација на главните Европски политики.

„Европскиот ден на претприемачот“ во Македонија се организира од 2006 година. Настанот е од големо значење за сите учесници во неговата организација, преку Градот Скопје, АППРМ, Министерството за економија, па се до самите учесници на настанот, гости и предавачи. Поаѓајќи од тоа, со заедничка посвететна работа, се успеа овој настан да се претвори во традиција и оваа година тој се организира 8ма година по ред во Скопје и низ други градови во Македонија.

Овогодинашниот настан се одржа на 03 Ноември во Битола, 05 и 06 Ноември 2015 во Скопје. Настанот се одржа во хотелот „Епинал“ во Битола, Младинскиот Културен центар – Скопје, Мулти бизнис центарот – Скопски саем и во хотелот „Александар палас“ - Скопје. За таа цел беа обезбедени пет хали во хотелот за обезбедување на првокласни услови за одржување на работните сесии. Агендата за настаните беше следната:

Во рамките на настанот „Европски ден на претприемачот & Европска недела на мали и средни претпријатија“ што се одржа на 06.11.2015 година, АППРМ активно се вклучи во организацијата, логистиката, водењето и учество во сесијата со наслов:

„Женското и социјално претприемништво како клучен фактор за намалување на невработеноста“.

На сесијата учествуваа следните говорници:

1. “Регионалното вмрежување на женското претприемништво”

г-ѓа Вера Јовановска, Амбасадор на Република Македонија во Република Србија

2. „Женските претприемачи не се различни, тие ја прават разликата“

г-ѓа Јулијана Прчковска, CoSeed бизнис комплекс

3. „Женското претприемништво – мотор за создавање работни места“

г-ѓа Валентина Дисоска, Асоцијација на бизнис жени

4. „Женското претприемништво низ призмата на родовите политики“

г-ѓа Јована Тренчевска, Министерство за труд и социјална политика

5. „Женското претприемништво во Република Македонија и Европската Унија“

г-ѓа Катерина Талеска, Магистрант

6. „Социјалното претприемништво креира промени“,

г-ѓа Мади Шарма, Велика Британија, член на Европскиот економски и социјален совет

За сесијата изразија интерес и присуство преку 30 претпријатија, институции и консултанти, а презентациите беа поставени на веб страната на АППРМ.

1.8 Организирање на менторство помеѓу искусни претприемачи и стартап фирми

На 4, 5 и 8 јуни 2015 година во Тренинг Центарот на Бизнис Конфедерација се одржаа три еднодневни работилници со присуство на најмалку 60 “start up” претприемачи. Во работните денови искусни претприемачи го презентираа своето искуство во соочувањето со предизвиците од моментот кога тие го отвориле својот бизнис до моментот кога истиот станува самоодржлив. Целта на овие работилници беше да се охрабрат новите претприемачи да не се откажуваат во првите години од постоењето на нивните бизниси како и да се подигне нивната свест и самодоверба при менаџирање на претпријатието.

На работилниците, во процесот на пренос на знаење беа пренесувани и искуства од претприемачи кои имаат успешни и развиени бизниси, се со цел да ги охрабрат младите претприемачи да работат на својата идеја, подобро да го научат пазарот, како да го користат маркетингот ефикасно, да ги запознаат луѓето со својот производ и да ги мотивираат да го купат. Позитивните примери беа начин преку кој младите стартап претпријатија можеа да научат практични совети како да се справуваат со секојдневните пречки, но исто така и мотив и енергија да продолжат да работат на успешната приказна во нивното стартап претпријатие. На оваа обука беа опфатени и теми кои на учесниците им помогнаа да пронајдат нови извори на финансирање на нивните бизниси. Начините кои беа опфатени беа Факторингот и Лизингот како извор за обезбедување на финансиски средства од страна на “start up” бизнисите.

Модератори на оваа обука беа Миле Чупетрески и Миле Муфишоски кои беа претставници од приватниот сектор и кои имаат успешни бизниси позади себе. Младите луѓе кои сакаат да основаат свои бизниси се соочуваат со значителни предизвици, од недостаток на основни претприемачки вештини до потреба од финансиски средства и услуги за поддршка на бизнисот, мислам дека впечатокот од интересот на обуката покажува дека ваков тип на обука е потребен и во иднина да се имплементира во насока на поддршка на младите претприемачи, што генерално е и една од четирите приоритети на стратегијата “Национална стратегија за млади за периодот 2015-2020” која има за цел да го унапреди економски развој на младите преку младинско претприемништво.

1.9 Организирање на обуки за локални консултанти

Во период од 17, 18 и 19 јуни беше одржана обуката за локални консултанти во Бизнис Конфедерација на Македонија, преку која 25 локални консултанти се здобија со дополнителни знаења и вештини со кои ќе им помогнат на претпријатијата во зајакнувањето на нивната конкурентност на домашниот и странскиот пазар, согласно досегашните анализи за потребите од обуки изработени во регионот и во Република Македонија. Обуката беше спроведена од експертите Јоже Смоле и Анже Хиршол. Целта на обуката беше зголемување на капацитетите на домашните професионални консултанти и обезбедување соодветни услуги на деловниот и административниот сектор во делот на менаџмент консалтингот.

Обуката беше наменета за менаџмент консултанти т.е. лица кои обезбедуваат професионални консултантски услуги на деловни или административни субјекти, на кои во нивното работење им е потребно знаење на врвни светски методи на работење кое ќе можат практично да го имплементираат кај своите клиенти.

Методите и алатките кои беа предмет на обуката се:

- Алатка “Baldrige” за анализа на работењето на претпријатието
 - Алатка за генерирање на Бизнис модели – КАНВАС
 - Balanced scorecard (BSC) – алатка за стратешко планирање и менаџмент системот
- Освен предавањата и дискусиите за време на обуката беа правени и практични вежби со кои се долови практичната примена и полза од користење. Учесниците добија и релевантни материјали во пишана и електронска форма кои ќе бидат од корист при практичното работење, а воедно и ќе им обезбедат пристап до поширока релевантна литература.

Во рамките на секоја област, преку практични примери и теоретски знаења и размена на искуства беа покриени следните теми на дискусија:

- пазарот на консултантски услуги во ЕУ и регионот,
- менаџмент консалтинг процес,
- презентација на алатка-бизнис модел КАНВАС,
- елементите за генерирање вредност и приходи на претпријатието,
- елементите за начинот на користењето на ресурсите и структурата на трошоците,
- основите на стратешкото планирање и анализа на состојбата,

- стратегиска карта,
- избалансирана карта на показатели,

Специфични цели на обуката беа:

- Подобрување на разбирањето за консултантската професија и бараните вештини за да се биде успешен;
- Зголемување на капацитетот и компетенциите на менаџмент консултантите;
- Подобрување на способностите за презентирање на консултантските вештини и компетенции.

1.10 Организирање на обуки за зголемување на конкурентноста на МСП

Во Тренинг центарот на Бизнис Конфедерација на Македонија во периодот од 24 до 26 јуни се одржаа работилници во склоп на обуката за зголемување на конкурентноста на малите и средни претпријатија. Обуката беше еднодневна, но се повторување во три последователни дена се со цел да биде опфатена поголема група на учесници. Како ментори клучени во обуката беа експертите Драган Радич и Алберто Сименое.

Со обуката беа опфатени 150 учесници, со цел подигнување на конкурентноста, зголемување на инвестициите за воведување на иновации и истражувачки активности, зајакнување на интернационализацијата, како и зголемување на капацитетите на вработените во малите и средни претпријатија.

По воведната презентација од страна на менторите, се работеше во три работни групи кои работеха на анализа, разработка и предлози во однос на следниве четири теми:

1. Зголемување на вработеноста и развој на човечкиот капитал во сектор претприемништво и МСП,
2. Стимулирање на креативност и иновативност,
3. Стимулирање на извозот и унапредување на меѓународниот перформанс на МСП
4. Подобрување на пристапот до финансии и унапредување на условите за работа на претприемачи и МСП

Покрај теоретскиот дел, секој модул беше состоен од реални примери преку симулација на реални случаи и проблеми или преку презентации од страна на гостите предавачи претставувајќи ги искуствата пред учесниците.

1.11 Подготовка на годишен извештај – Обсерваторија за МСП

Главна цел на годишниот извештај за секторот на МСП е да создаде одржлив механизам за следење, анализирање и подготвување на политики кои ќе бидат пред се во интерес на приватниот сектор. Во таа насока, годишните извештаи што се подготвуваат секоја година, во голема мера им помагаат на креаторите на политиките во државата, пред се луѓето кои работат Министерствата надлежни за развој на МСП секторот и кои се задолжени за подготовка на стратегии, програми и акциони планови за мали и средни претпријатија. Покрај ова, податоците кои се обработуваат во овие годишни извештаи исто така се користат од страна на голем број институции, организации и проекти при изработка на најразлични анализи, трудови и извештаи.

Примарна цел на Опсерваторијата е преку ex post анализа која се фокусира на учинот од досегашните спроведени политики преку одржлив механизам за следење, анализирање и подготвување на извештаи во кои податоците се синтетизирани во стратешки препораки за креирање на проактивни ефективни и ефикасни политики во доменот на приватниот сектор. Првенствено целта на овие е извештаи е да им помогне на креаторите на политики во државата, пред се на луѓето кои работат во Министерството за економија и кои се задолжени за подготовка на стратегии, програми и акциони планови за мали и средни претпријатија.

При изработка на овие извештаи се користи методологијата која ја користи и Европската опсерваторија за мали и средни претпријатија од Холандија при изработката на извештаи за претпријатијата од Европската Унија.

Како главен извор на информации на Опсерваторијата претставува базата на податоци од Централниот регистар на Република Македонија (трговскиот регистар). Покрај овие податоци, Опсерваторијата исто така соработува и со Државниот завод за статистика, Фондот за пензиско и инвалидско осигурување, Министерството за економија, Министерството за финансии, комерцијалните банки, проектите финансирани од донатори и други релевантни институции кои имаат информации за МСП и кои можат да придонесат во пишувањето на овој извештај.

Со анализата за 2014 година беа опфатени повеќе области од работењето на малите и средните претпријатија како што се:

- Макроекономската состојба
- Правна рамка
- Претпријатија во република Македонија - големина и структура
- МСП и надворешна трговија
- МСП и вработувањето
- Финансиска состојба и финансирање на МСП
- Даночна политика
- МСП Иновации, истражување и развој
- Профитабилност, инвестиции и финансии

Идна заложба на Опсерваторијата е да започне со прибирање на податоци директно од претпријатијата. Ова ќе се спроведува во иднина на база на анкета каде што податоците за обработка би се добивале директно од страна на претприемачите.

1.12 Кофинансирање на донаторски проекти

Дел од средствата за кофинансирање на донаторски проекти беа наменети за надворешна ревизија на прокетите VIBE - Venture Initiative in the Balkan Europe и проектот Механизам за забрзување на иновации во Југоисточна Европа (ФИННО). Останатиот дел се од средствата на оваа активност беа наменети за менаџирање на проектот VIBE и тековни трошоци за истиот.

1.13 Поддршка на женско претприемништво

На 1^{ви}, 2^{ри} и 3^{ти} јули 2015 година во просториите на Бизнис Конфедерација беа организирани три еднодневни обуки за 90 жени претприемачи согласно анализите за потреби од обуки подготвени во текот на 2013 и 2014 година. Обуките имаа за цел да го подигнат нивото на конкурентност кај веќе постоечки претпријатија раководени од страна на жени претприемачи. На обуките присуствуваа и жени претприемачи кои штотуку го основале својот бизнис.

Преку работилниците жените успеаа да ги зајакнат своите капацитети и претприемачки вештини како и да добијат охрабрување од успешните приказни кои беа споделени во групата. Тие научија како мудро да ги поставуваат своите цели, да го оценуваат влијанието на околните фактори врз бизнисот, да направат маркетинг микс концепт за своите производи, да изработат свој маркетинг план, да направат SWOT анализа, да научат како да ги читаат и анализираат финансиските извештаи и предвидувања.

Модератори на оваа обука беа Валентина Дисоска која воедно е жена претприемач но и претседателка на Здружението на Бизнис жени и Линда Кронјонг. Тие вложија напори да влијаат врз знаењето и капацитетите за водење бизнис на жените претприемачи како и да ги подобрат своите промотивни активности.

Обуката исто така дава комплетен преглед на лидерството и на тоа како да се искористат лидерските техники за да се постигне долгорочен успех во бизнисот. Таа понуди суштински вештини, ресурси и техники за ефективно лидерство и менаџмент за жени претприемачи.

На крајот на обуката учесниците се здобија со следните способности:

- свесност за улогата на жените лидери и лидерството
- разбирање на различните лидерски концепти и специфичните предизвици за жените лидери
- да изградат вештини за дефинирање на личните и деловните цели (визии, годишни таргети, краткорочни цели)
- да ги подобрат преговарачките вештини и подобро да се справат со културните и половите предизвици
- успешно да ги користат методите за градење на мрежа од соработници
- ефективно да комуницираат со своите бизнис партнери и акционери користејќи социјални медиуми.